

Etäopiskelun keskeyttämisestä Norjassa ja Suomessa

Kyrö, Matti, 1982. Etäopiskelun keskeyttämisestä Norjassa ja Suomessa. Aikuiskasvatus 2, 2, 58—60. Artikkelin perustuu lähinnä norjalaisiin etäopetuksen keskeyttämistä käsitteleviin tutkimuksiin. Norjassa on tutkimuksen ja kokeilujen avulla pyritty kehittämään etäopetusjärjestelyt sellaisiksi, että ne mahdollisimman pitkälle tukisivat opiskelijaa. Kirjoittaja katsoo maassamme tarvittavan etäopetuksen tutkimuksen ja kehittämistyön tehostamisen lisäksi myös tavoitteellista oppimateriaalien kehittämistä.

1. Taustaa

Sekä Norjassa että Suomessa etäopiskelun yhtä hyvin kuin muunkin aikuisopiskelun keskeinen ongelma on opintojen suuri keskeyttäminen. Suomessa keskeyttämisellä ei oppilaitosten kannalta ole ratkaisevaa merkitystä, vaikkakin taloudellista vaikutusta niillä on sekä opiskelijan itsensä että koko yhteiskunnan talouden kannalta. Lähiopetusta tarjoavat oppilaitokset saavat valtiontukensa yleensä ilmoittautuvien opiskelijoiden määrän mukaan, joten opintojen loppuvaiheissa vallitseva kapasiteetin vajaakäyttö ei niiden saamaan yhteiskunnalliseen tukeen vaikuta. Etäoppilaitoksillekaan keskeyttämisongelma ei ole taloudellisesti keskeinen, koska kurssimaksujen maksujärjestelmät on rakennettu keskeyttämiset huomioonottaen.

Norjassa sen sijaan etäoppilaitosten taloudellinen asema riippuu pitkälti valtiontuesta ja sitä puolestaan maksetaan vain loppuun suoritaneiden (vähintään 90 % kurssin opetusyksiköistä) opiskelijoiden määrän mukaan. Tämä on saanut aikaan sen, että Norjassa johtavat etäoppilaitokset, kuten Norsk Korrespondanseskole (NKS) ja NKI-skolen, ovat jo pitkään etsineet ratkaisuja, joilla keskeyttämisprosenttia voitaisiin alentaa.

Lähiopetukseen perustuva aikuisopetus saa Norjassa yhteiskunnan tukea samoin perustein kuin Suomessakin, joten opintojen keskeyttämistutkimukseen ei sillä sektorilla ole myöskään Norjassa panostettu kovin paljoa.

Opintojen keskeyttämisen kansantaloudellinen merkitys ei ole varmastikaan vähäinen, sillä aikuisopetuksessa kapasiteetista on opintojen lopussa käytössä useasti vain noin puolet alkuperäisestä. Kuitenkin aikuisopiskelijat

pystyisivät yleensä tiedollisesti ja taidollisesti aloittamansa kurssin loppuunsaamiseen, joten keskeyttäminen johtuu siis muista tekijöistä. Paitsi kapasiteetin vajaakäyttö, niin myös tiedollisen potentiaalin hyödyntämättä jääminen koituu siten yhteiskunnan rasitteeksi.

Etäopiskelussa keskeyttäminen on todennäköisesti yksilöllisenä ongelmana merkittävämpi kuin muussa aikuisopiskelussa. Etäopiskelijalle tämä opetusmuoto on yleensä ainoa mahdollisuus haluamansa oppimäärän suorittamiseksi ja siten keskeyttäminen on hänelle totaalisempi menetyks kuin lähiopetuksessa olevalle, jolla on tavallisesti valittavanaan useampia opiskeluvaihtoehtoja. Lisäksi etäopiskelijä menettää taloudellisesti enemmän keskeyttäessään kuin lähiopiskelijä, sillä hän maksaa kurssimaksuina kaikki opetuksen kustannukset, kun taas lähiopetuksessa valtiontuen ansiosta kurssimaksut ovat yleensä alhaisia.

2. Miten auttaa aikuisopiskelijää?

Viime vuosikymmenien nopean teknisen kehityksen myötä kaikessa aikuisopetuksessa on keskitytty ensi sijassa uuden teknologian hyödyntämiseen opetuksessa ja oppilaitosten rutiineissa. Erityisen selvästi tämä on käynyt ilmi etäopetuksessa. Uusi tekniikka ei ole muuttanut sanottavasti opiskelijoiden asemaa. Usein saattavat opiskelijat jopa tuntea muuttuneensa osaksi eräänlaista ”opetusteollisuutta”, jossa opiskelu sujuu teknisesti joustavasti, mutta jossa opiskelijan on vaikea tuntea saavansa yksilöllistä opetusta ja ohjausta. Tämä on keskeinen ongelma erityisesti Norjassa, missä opiskelijoita vuoden aikana on erilaisissa etäoppilaitoksissa noin 200 000.

Suurten opiskelijamäärien ”teollisessa” opetuksessa opetusmateriaalit ja -välineet pyritään saamaan laadullisesti optimitasolle. Kaikkien etäoppilaitosten resurssit ovat niin rajalliset, että myös opettajien työ yritetään rationalisoida mahdollisimman pitkälle. Tästä on seurauksena, että opiskelijoiden ongelmien seuranta jää vähälle huomiolle. Näin saattaa lahjakaskin opiskelija osana persoonatonta opetusjärjestelmää turhautua ja luopua opinnoistaan.

Norjassa etäopiskelun keskeyttämistä on tutkittu useissa kirjeopistoissa. Johtava laitos tällä tutkimuksen alueella on ollut NKI-skolen, missä asiaa on tutkinut erityisesti Torstein Rekkedal, jonka tekemiä tutkimuksia esittelen seuraavassa hieman yksityiskohtaisemmin.

3. Keskeisiä norjalaisen etäopetustutkimuksen tuloksia

Opintojen kulun selvityksissään Torstein Rekkedal on todennut, että opiskelun vapaaehtoisuudesta johtuen useimpia aikuisopetusohjelmia leimaa satunnainen, mutta jatkuva opiskeluaktiiviteetin lasku. Todennäköisyys opintojen keskeyttämiseen on suurimmillaan kurssin alussa. Rekkedal on todennut, että vain kolmasosa opiskelijoista ei ole suorittanut loppuun yhtäkään yksittäistä kurssia usean kurssin kokonaisuudesta, (joka on tyypillinen etäopetusmateriaalin muoto NKI-skolenissa). Näin ollen voidaan sanoa useimpien etäopiskelijoiden saavan ainakin jotain sijoittamansa ajan ja rahan katteeksi.

Opiskelijoiden omia mielipiteitä ja käsityksiä keskeyttämisenä syistä on myös selvitetty. Tällaisen tutkimuksen luotettavuutta on tosin pidetty hiukan huonona, koska aikapula ilmoitetaan todellisuutta useammin keskeyttämisen syyksi. Opiskelijoiden on vaikea nähdä

Kaavio. Opetuksen suunnitelumalli

Koeryhmä

- vain yksi opettaja 3—11 ensimmäisen yksittäisen kurssin aikana
- opettaja on oppilaitoksessa toimiva palkattu kokopäivätyöntekijä
- sama henkilö vastaa sekä opettamisesta että neuvonnasta
- opiskelijoiden vastaukset palautetaan samana päivänä, kun ne tulevat oppilaitokseen
- sama opettaja myös opiskelutekniikan johdantokursseilla
- kaikkiin opiskelijoihin otetaan yhteyttä määrääjain, mieluiten puhelimitse

tai tunnustaa todelliseksi syyksi jotain suoraan opimistehoon vaikuttavaa syytä, kuten esimerkiksi oppimateriaalin heikkouksia. Näin oli laita mm. Rekkedalin NKI-skolenin opiskelijoille tekemässä kyselyssäkin. Yli viidesosa opiskelijoista ilmoitti aikapulan keskeyttämisen syyksi. Hyvin harvoilla sen sijaan syyinä olivat opetukseen ja oppimiseen liittyvät tekijät: kurssi liian vaikea (2,5 %), etäopiskelu ei sovi minulle (0,9 %) tai tyytymättömyys kouluun, opetukseen, opetusyksiköiden korjauksiin, ohjaukseen tai kurssiaineistoon (0,9 %).

Erilaisia keskeyttämisen syyksiä alentamiseen tähtäviä toimia on Norjassa tutkittu runsaasti. Etäoppilaitoksillehan kysymys on melko keskeinen, sillä niiden talous rakentuu hyvin pitkälti kurssimaksujen varaan. Toisaalta myös loppuunsaattaneiden merkitys oppilaitoksen imagolle on olennainen. Systemaattisen selvityksen kohteena on ollut mm. seuranta- ja kannustuskirjeiden lähettäminen keskeyttämislaitteille opiskelijoille ja opetusyksikköieron nopeuttaminen. Viimemainitun kokeilun tulokset osoittivat, että yli 90 % opiskelijoista suoritti kurssinsa loppuun suoritusten viiptyessä oppilaitoksessa vain yhden päivän ja vain 69 % suoritusten kulkiessa hitaammin, ensin opettajalle ja häneltä oppilaitokseen rekisteröitäväksi.

1970-luvun yksittäisten opiskeluaktiiviteettia kohottavien menetelmien tutkimuksesta on nyttemmin Norjassa siirrytty jo laajempaan koko etäopetusjärjestelmän kokonaisvaltaiseen tutkimukseen. Menetelmät ovat edelleen pääosin kokeellisia. Niinpä tälläkin hetkellä NKI-skolenissa selvitetään aikaisemmin kuvattua ”teollisen” opetuksen suhdetta perinteiseen yksilölliseen opetukseen, jota on tehostettu kehittyneellä teknologialla. Siitä, minkälaiset tekijät luonnehtivat näitä opetusmuotoja antaa kuvan seuraava luettelo Rekkedalin tutkimuksen koeryhmän ja vertailuryhmän opetustilanteen piirteistä:

Vertailuryhmä

- useita eri opettajia
- sivutoimisia opettajia
- opettaja vastaa vain opettamisesta, yleisiin ongelmiin neuvoja antaa erityinen neuvoja
- opettajia on kehoitettu palauttamaan vastaukset vuorokauden kuluessa
- eri sivutoiminen opettaja opettaa opiskelutekniikkaa
- opiskelijoihin otetaan yhteyttä kahdesti, n. viikon ja n. kuukauden kuluttua ilmoittautumisesta

- passiivisiin opiskelijoihin otetaan yhteyttä puhelimitse tai yksilöllisellä kirjeellä kuu-kauden passiivisen kauden jälkeen
- kaikki opiskelijat voivat ottaa yhteyttä opettajaan ja oppilaitokseen toimistoaikoi-na
- ennaltavalmistettuja kommentteja tehtä-viin
- oppimateriaalin mukaan lähetetään myös opettajan esittely

Edellä oleva luettelo kuvaa hyvin sitä, mitkä tekijät norjalaisen etäopetustutkimuksen mu-kaan perinteisessä yksilöllisessä ovat säilyttä-misen arvoisia myös pitkälle rationalisoidussa opetusjärjestelmässä. Pääpaino on nyt siis ase-tettu opiskelijan ohjaukseen, sillä yleinen ha-vainto Norjassa on ollut, että opiskeluongel-mat harvoin johtuvat opetuksen sisällöstä tai merkittävästi edes oppimateriaaleista. Ulkoiset edellytykset tehokkaalle oppimiselle oppilai-toksen puolelta ovat jo olemassa.

4. Loppuhuomioita

Aikuisopiskelija ei nuorta huomattavasti suuremmasta kokemuspohjastaan huolimatta opi uusia asioita välttämättä helpommin. Hänen elämäntilantensa on yleensä sellainen, että opiskelu ei voi olla yhtä intensiivistä kuin nuoren, oppivelvollisuusikäisen opiskelu. Aikui-sen opiskelulle jää yleensä suhteellisen vähän aikaa, joten hän tavoitteittensa saavuttamiseksi tarvitsee jatkuvaa henkistä tukea ja kannus-tusta.

Sekä meillä että Norjassa on todettu ulkois-ten tekijäin suuri merkitys opintojen keskeyt-tämisissä. Kummankin maan yli 60-vuotisen etäopetushistorian aikana oppimateriaalit on pystytty rakentamaan niin, että ne eivät yleen-sä muodosta opiskelijoille ongelmia. Sen si-jaan etäopetuksen erityisesti vaatima opiskeli-janohjaus on viimeisten vuosikymmenten ai-kana noussut keskeisimmäksi kysymykseksi. Molemmissa maissa on toteutettu yhdistettyä lähi- ja etäopetusta, mikä on osoittautunut sangen tehokkaaksi opetusmuodoksi. Norjas-sa, NKS:ssa, on mm. todettu, että lähiopetuk-sena annettava tukiopeutus on kurssista riip-puen lisännyt loppuusuorittaneiden määrää 16—29 prosenttiyksiköllä.

Yhdistetyn opetuksen tehokkuus on ilmei-nen ja siksi erilaisten suullisten kontaktien käyttö suppeammassakin muodossa näyttää merkittävästi auttavan etäopiskelijaa. Vaikka etäopiskelija voi itse määrätä opiskelunsa tah-din ja ajankohdan, on hän ulkoisten esteiden tai haittojen ilmaantuessa ilmeisesti muita ai-

- aikaperiodi 3 kuukautta
- jotkut opettajat voivat tarjota mahdolli-suuden yhteydenottoon puhelimitse
- ei kommenttien systemaattista käyttöä
- eri opettajat esitellään ensimmäisen vas-tauskirjeen palautuksen yhteydessä

kuisopiskelijoita keskeyttämälttiimpi. Suul-listen kontaktien merkitys on kuitenkin enem-män psykologinen kuin suoranaisesti oppimi-seen vaikuttava. Keskustelun avulla opiskelija tuntee paremmin olevansa yksilöllisen ohjauk-sen kohteena kuin muodollisessa kirjeenvaihdossa.

Lopuksi voidaan todeta norjalaisiin ja myös meikäläisiin (mm. Kansanvalistusseuran Kirje-opistossa tehtyihin suppeisiin selvityksiin) ko-kemuksiin nojaten, että tehokkaimpia konk-reettisia keinoja etäopiskelun keskeyttämisiin vaikuttamisessa ovat vastauskierron nopeutta-minen ja aktiivinen yhteydenpito opiskelijo-i-den ja opettajien välillä. Tärkeätä on tieten-kin, erityisesti meillä, etäopetuksen tutkimuk-sen ja kehittämistyön tehostaminen. Vaikka edellä on useasti todettu oppimateriaalien mer-kityksen etäopetuksen keskeyttämisissä olevan vähäisen, niin silti on esitettävissä oppimateri-aalien perusvaatimuksia, jotka helpottavat opiskeluaktiiviteetin ylläpitoa. Aikuisopiske-lussa oppimateriaalilta vaaditaan johdonmu-kaisuutta, selkeätä tavoitteiden asettelua, kriiti-tisyyttä ja olennaisimpaan ainekseen painottu-mista.

Kirjallisuutta:

- Kyrö, Matti. 1980. Kirjeopetus pohjoismaissa. KVSK.
- Kyrö, Matti. 1981. Yhdistetty lähi- ja etäopetus, KVSK.
- Nilsen, E. 1963. Voksenundervisning i smågrupper. Oslo.
- Rekkedal, Torstein. 1972. Korrespondansstudier. Rekruttering, prestasjon og frafall. Oslo.
- Rekkedal, Torstein. 1972. Systematisk elevoppfølging. En eksperimentell undersøkelse av virknin-gen av kontaktbrev til elever ved NKI-skolen. Oslo.
- Rekkedal, Torstein. 1973. Tre årskull brevkoleelever. Om utviklingstendenser, utvalg og generalise-ring. Oslo.
- Rekkedal, Torstein. 1973. Innsendingsoppgavene i brevundervisningen. Hvilken betydelse har det å redusere omløpstiden? Oslo.
- Rekkedal, Torstein & Hallem, Stein A. 1975. Begynneroppfølging av brevkoleelever. En eksperi-mentell Undersøkelse. Oslo.